

3. Концепція Державної інноваційної політики України // Світ. – № 11.
4. Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України, схвалена Постановою Верховної Ради України від 13.07.1999 р. (№ 916 - XIV).
5. Магин В.А. Контекст модернізації вищого професійного фізкультурного образования / В.А. Магин // Теория и практика физической культуры. – 2005. – № 4. – С. 39-41.
6. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Освіта. – 2002. – № 26. – С. 2-4.
7. Ожегов С.И. Словарь русского языка / С.И. Ожегов [ред. чл.-корр. АН СССР Н.Ю. Шведовой] М. : рус. яз., 1986. - 797 с.
8. Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності в системі освіти України / Л. Даниленко, В. Довбищенко, Ю. Мальований, О. Ночвінова та ін. // Педагогічна газета. – 1999. – № 10 – С.64.
9. Ситников А.П. Аутопсихологическая компетентность руководителей : прикладные психотехнологии / А.П. Ситников, А.А. Деркач, И.В. Елшина –М. : Луч, 1994. –168 с.
10. Шкретий Ю. Состояние и направления совершенствования системы подготовки кадров для отрасли физического воспитания и спорта в Украине / Ю. Шкретий // Человек в мире спорта: Новые идеи, технологии, перспективы : тез. докл. Междунар. конгр. – М. : 1998 – Т. 2. – С. 492-493.

УДК 378.041

Л.С. Євсюкова
м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ – НЕОБХІДНА УМОВА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. У будь-якій виробничій діяльності на перший план завжди висувається компетентність фахівця, його здатність ефективно виконувати конкретні виробничі функції, практично розв'язувати різні види виробничих завдань. Особливого значення набуває здатність працівників самостійно здійснювати пошук розв'язання певної виробничої проблеми. Тому актуальності нині набуває самостійна робота студентів у ВНЗ, що поступово перетворюється на провідну форму організації навчального процесу, під час якої здійснюється процес набуття, структурування та закріплення знань.

Ураховуючи той факт, що у ВНЗ України навчальний процес будується відповідно до Болонської конвенції, збільшено частку самостійної роботи студентів у відношенні до аудиторної (співвідношення 1:3). Саме збільшення часу втричі на самостійну роботу студентів у порівнянні з лекційною формою занять вважається найефективнішим для поліпшення якості підготовки фахівців. Тому і виникає проблема формування самоосвітньої компетенції майбутніх фахівців у галузі безпеки життєдіяльності (БЖД).

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що проблемам формування компетентностей / компетенцій значна увага приділялася вченими В. Байденко, Н. Бібік, В. Болотовим, Є. Зеєром, І. Зимньою, В. Іщенко, Д. Махотіним, Дж. Равеном, О. Овчарук, О. Пометун, В. Серіковим, Ю. Татуром, Ю. Фромовим, А. Хуторським, В. Шадріковим та ін. Учені по-різному тлумачать терміни «компетентність/компетенція». Враховуючи актуальність формування самоосвітньої компетенції, дослідженню зазначеної проблеми присвячені роботи С. Архангельського, О. Дзене, О. Долженко, А. Усової, Н. Нікандрова, Т. Шамової та ін.

Мета статті полягає в розгляді формування самоосвітньої компетенції як складової компетентності майбутнього фахівця БЖД на основі використання проектної технології та ІКТ у навчальному процесі ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Ефективність і якість підготовки майбутніх фахівців з БЖД визначається рівнем і якістю їхньої практичної підготовки до БЖД, що формується на основі умінь і навичок самостійної діяльності у відповідній сфері, і є одним із основних компонентів у професійній компетентності майбутнього фахівця з БЖД. Нині наявні різні підходи до визначення понять «компетентність / компетенція» з освітньої точки зору.

На нашу думку, найбільш прийнятним є визначення А. Хуторського [4, с. 115].

Компетенція – соціальна вимога (норма) до освітньої підготовки учня, що необхідна для

його якісної продуктивної діяльності в певній сфері.

Компетентність – володіння відповідною компетенцією, сукупність особистих якостей учня, зумовлених досвідом його діяльності в певній соціально- і особистіно-значимої сфері.

Розглядаємо самоосвітню компетенцію в галузі БЖД як здатність особистості до якісного ефективного виконання самостійної роботи з опорою на формування знань, умінь і навичок з БЖД.

Формування вмінь і навичок самостійної діяльності в галузі БЖД спрямоване на залучення майбутніх фахівців цієї галузі до самостійного, неперервного поповнення знань, а також їх реалізації під час розв'язання практичних завдань, що пов'язані з безпекою для людини, суспільства та навколишнього середовища.

Проблеми БЖД охоплюють широке коло питань: екологічних, природничих, техногенних, соціальних небезпек, що мають значний вплив на розвиток регіонів, країн і всього людства.

Процес підготовки фахівця з БЖД охоплює вивчення цілого комплексу небезпек, на які наражається людство і суспільство.

У зв'язку з цим виділяють інваріантну і варіативну складові змісту освітньої галузі БЖД. Кожний з цих розділів передбачає формування вмінь самостійної діяльності з питань БЖД відповідно до освітньої програми ВНЗ.

У процесі вивчення інваріантної складової відбувається формування особистості з безпечним типом поведінки та наступними уміньми самостійної діяльності в галузі БЖД, тобто, це вміння:

- розв'язувати загальні професійні завдання, що пов'язані з питаннями БЖД, які необхідні під час вибору способів захисту життя і здоров'я в надзвичайних ситуаціях;
- організовувати різні види самостійної роботи, планувати пізнавальну діяльність, обсяги і витрати часу;
- прогнозувати і аналізувати результати самостійної діяльності;
- розвивати розумові, аналітичні здібності студентів;
- мотивувати інтерес до творчої роботи, аналізувати цілі та завдання самостійної діяльності в навчальному процесі з питань БЖД;
- розвивати в студентів навички роботи з навчально-методичними і нормативно-правовими матеріалами.

До варіативної складової освітньої галузі БЖД належить та частина знань, що розглядає питання формування особистості безпечного типу на професійному рівні у взаємодії з навколишнім середовищем.

Під час оволодіння варіативною складовою відбувається становлення базової професійної компетентності майбутнього фахівця з БЖД, формування таких умінь самостійної діяльності:

- аналізувати, обробляти інформацію з питань захисту людини, суспільства, держави від небезпечних факторів;
- інтегрувати одержану інформацію зі знаннями з БЖД для виявлення причин і наслідків діяльності суспільства, впливу їх на безпеку людства і суспільства;
- застосовувати систематичний підхід до проблем БЖД у світі та безпеки людей;
- здійснювати аналіз та оцінку проблем безпеки життєдіяльності в сучасному суспільстві;
- здійснювати інтеграцію знань з БЖД та інших дисциплін на основі проблем забезпечення безпеки життєдіяльності людини;
- розв'язувати професійні задачі в галузі БЖД;
- самостійно здійснювати та брати участь у моделюванні процесів, що пов'язані з БЖД.

Усі вищезазначені вміння та взагалі діяльність формують здатність самостійно працювати з різними джерелами інформації як традиційними, так і нетрадиційними, дозволяють здійснювати її відбір, збереження та структурування, що уможливорює використання інформаційно-комунікаційних технологій як у навчальному процесі, так і в

практичній діяльності майбутніх фахівців з БЖД і сприяє самостійному підвищенню їхнього фахового рівня.

З цією метою у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності (ЛДУ БЖД) на сайті розміщені електронні навчально-методичні комплекси (ЕНМК) усіх дисциплін. Кожен ЕНМК з дисципліни містить необхідні навчальні матеріали з курсу, що вивчається:

- навчальну програму;
- робочу програму;
- лекції;
- практикум;
- лабораторні роботи;
- електронні підручники;
- питання для підготовки до заліків, іспитів;
- комплекс тестових завдань;
- тематику семінарів;
- тематику курсових робіт;
- матеріали для самостійної позааудиторної роботи студентів;
- словник термінів;
- літературу.

Електронні лекції надають можливість студентам вивчати не тільки зміст поточного навчального матеріалу, а й підготуватися до наступної теми. Таким чином, подальший матеріал розглядається з певним рівнем його розуміння, що дає можливість обговорювати складний матеріал, проводити дискусії з теми лекції. Все це забезпечує більш якісний рівень засвоєння навчального матеріалу.

На практичних заняттях в аудиторії студенти знайомляться з алгоритмом розв'язку задач, а вже вдома – під час самостійної роботи – виконують і перевіряють завдання. Це дає можливість кожному студенту виконувати завдання самостійно, забезпечувати міцність знань, високий рівень самостійності.

Для підготовки до семінарських, практичних завдань в університеті є електронна бібліотека. Розміщення в ЕНМК тестових завдань дозволяє кожному виявити, наскільки добре студент (курсант) володіє навчальним матеріалом, здійснювати вхідне, поточне і підсумкове тестування.

Інформаційне освітнє середовище ЛДУ БЖД дозволяє забезпечувати індивідуальну швидкість прогнозування по курсу, таким чином, студент має можливість самостійно формувати індивідуальну освітню траєкторію й обирати власний темп вивчення матеріалу.

За таких умов навчання виходить і орієнтується на самоосвіту, а також, на формування самоосвітньої компетенції майбутніх фахівців БЖД.

З розвитком ІКТ, створенням у ВНЗ інформаційного освітнього середовища (ІОС), використанням дистанційного і віртуального навчання збільшуються можливості формування компетентності фахівця. Все ширше використовуються електронні засоби, комп'ютерні мережі, сервіси мережі Інтернет та ін., використовуються програми інтерактивного навчання, тренажери для формування і закріплення професійних умінь і навичок.

Нині значного поширення в освітній діяльності набула проектна технологія навчання, використання сучасних програмних засобів і методів роботи з інформацією, що розміщена в мережі Інтернет, які дають можливість вирішувати педагогічні завдання й організацію самостійної роботи студентів у ВНЗ. Найчастіше в організації самостійної роботи у ВНЗ використовуються тематичні Веб-сайти, освітні Веб-портали і Веб-квести.

Розглянемо приклад Веб-сайту ЛДУ БЖД, що використовується в навчальному процесі з відповідним розміщенням ЕНМК дисциплін, робіт студентів.

Останніми роками в навчальному процесі поширене використання Веб-квестів. Використання в самостійній роботі студентів Веб-квестів сприяє розвитку самоосвітньої компетенції студентів.

Електронний навчально-методичний комплекс з дисципліни "Пожежна профілактика технологічних процесів"

ГОЛОВНА	Пожежна профілактика технологічних процесів
МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ	ПП.56 Теоретичні основи безпечності потенційно небезпечних процесів виробництв ПП.57 Теоретичні основи пожежної профілактики технологічних процесів та апаратів
НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ	ПП.58 Оцінка небезпеки потенційно небезпечних процесів та апаратів ПП.59 Пожежна профілактика технологічних процесів
КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ	
ЛІТЕРАТУРА	
ГОЛОВНА МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ ЛІТЕРАТУРА Мапа сайту	

Веб-квест у педагогіці – проблемне завдання з елементами ролівої гри, для виконання якого використовуються ресурси Інтернет [3, с. 34].

Застосування проектного методу, яким є Веб-квест, сприяє розвитку самоосвітньої, інформаційно-комунікаційної компетенції, формуванню умінь орієнтуватися в різноманітних ситуаціях, розвитку творчих, пізнавальних умінь студентів (курсантів).

Включення в навчальний процес підготовки майбутніх фахівців з БЖД Веб-квестів дозволяє:

- розвивати творчий потенціал студентів;
- формувати позитивне емоційне ставлення до процесу пізнання, підвищити мотивацію навчання, якість засвоєння знань з навчального предмету;
- розвивати творчий потенціал студентів;
- формувати загальнонавчальні вміння оволодіння стратегією засвоєння навчального матеріалу.

Інформаційна безпека

Головна	Культурна людина	Працівник служби безпеки
Вступ	Ділова людина	Ви в ролі працівника служби безпеки
Завдання	Блюститель закону	Ваше завдання:
Ролі	Працівник служби безпеки	<ol style="list-style-type: none"> 1. Описати інформаційне середовище для одного з перерахованих об'єктів, вкажіть для нього можливі інформаційні загрози: <ol style="list-style-type: none"> а) ВНЗ; б) бібліотека; в) ваша сім'я; г) супермаркет і т. ін. 2. Використовуючи джерела інформації, описати основні методи і засоби захисту інформації для некомп'ютерного середовища людини. 3. Перерахуйте найбільш важливі фактори і умови, що необхідно врахувати в процесі розробки методів захисту інформації в інформаційному середовищі.
Оцінка		Контрольні запитання:
Заключення		1. Навести визначення інформаційного середовища.
Тест		
Головна Вступ Завдання Ролі Оцінка Заклучення Тест Мапа сайту		

У процесі роботи над Веб-квестом студент (курсант) осягає реальні процеси, переживає конкретні ситуації, залучається до проникнення углиб явищ, конструювання нових процесів, об'єктів та ін. Виконуючи Веб-квест, студент навчається критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, порівнювати альтернативні думки, самостійно обирати продумані рішення, брати на себе відповідальність за їх реалізацію. Він сам аналізує кожний крок свого навчання, шукає причини виниклих

утруднень, знаходить шляхи виправлення помилок. Йому надається право вибору способів діяльності, внесення пропозиції, висунення гіпотез. Відчуття свободи вибору робить діяльність осмисленою, свідомою, продуктивною і результативною.

Наприклад, Веб-квест з дисципліни «Інформаційна безпека».

Веб-квести створюються для того, щоб раціонально використовувати час самостійної роботи студентів, швидко знаходити необхідну інформацію, уміти застосовувати її практично з метою розвитку критичного мислення, аналізу, синтезу й оцінки інформації.

Висновки. Належним чином організована самостійна робота студентів майбутніх фахівців з БЖД сприяє повноцінному засвоєнню навчальної програми інваріантної та варіативної частин. Формування самоосвітньої компетенції майбутніх фахівців БЖД сприяє зростанню їхньої професійної компетентності, а фахівець, який має навички самостійної діяльності, спроможний брати на себе відповідальність за прийняті рішення, знаходити конструктивні розв'язки у кризових ситуаціях. У вирішенні цих проблем особлива роль належить проектним технологіям навчання, зокрема Веб-квестам, що сприяють становленню самоосвітньої компетенції.

Література:

1. Журавська Л. М. Концептуальні умови управління самостійною роботою студентів у ВНЗ / Журавська Л. М. // Освіта та управління. – Т. 3. – 1999. – № 2.
2. Кадемія М. Ю. Інноваційні технології навчання : словник-госарій : навчальний посібник / Кадемія М.Ю., Євсюкова Л. С., Ткаченко Т. В. – Львів : Вид-во «СПОЛОМ», 2011. – 196 с.
3. Кадемія М. Ю. Інформаційне освітнє середовище сучасного навчального закладу : навч.-метод. пос. / Кадемія М. Ю., Козяр М. М., Ткаченко Т. В., Шевченко Л.С. – Львів : Вид-во «СПОЛОМ», 2008. – 186 с.
4. Хуторской А. В. Современная дидактика : учеб. пособ. / Хуторской А. В. – 2-е изд., перераб. – М. : Высш. шк., 2007. – 639 с. : ил.

У статті розглядається проблема формування самоосвітньої компетенції як складової компетентності майбутнього фахівця БЖД та можливості використання проектної технології Веб-квест у навчальному процесі ВНЗ.

Ключові слова: Веб-квест, компетентність, компетенція, проектна діяльність, самоосвітня компетенція, самостійна робота.

В статье рассматривается проблема формирования самообразовательной компетенции как составляющей компетентности будущего специалиста БЖД, а также использования проектной технологии Веб-квест в учебном процессе ВУЗа.

Ключевые слова: Веб-квест, компетентность, компетенция, проектная деятельность, самообразовательная компетенция, самостоятельная работа.

The problem of self-educative competence formation as a constituent competence of «secure living» future teachers and the usage of Web-quest technology in Higher School educational process have been considered in the article.

Keywords: Web-quest, competency, competence, project activity, self-educative competence, independent work.